Pt 24 CM 11/6/2026

BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering

REGION DE BRUXELLES-CAPITALE

Arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale

11/6/2026 - BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING TOT INSTELLING VAN DE PROCEDURE TOT BESCHERMING ALS MONUMENT VAN BEPAALDE DELEN VAN DE PERSOONLIJKE WONING VAN DE BEELDHOUWER CHARLES TEMPERMAN GELEGEN GROTE BOSSTRAAT 58 TE SCHAARBEEK

De Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

Gelet op het Brussels Wetboek van Ruimtelijke Ordening (BWRO), artikel 222;

Op voordracht van de Minister van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met Monumenten en Landschappen,

Na beraadslaging,

Besluit:

Artikel 1 – Wordt ingesteld de procedure tot bescherming als monument van de voorgevel, het dak en bepaalde delen van het interieur, namelijk:

- de inkomhal met het trappenhuis,
- de centrale ruimte in het souterrain (keuken),
- het kantoor aan de straatkant, de eetkamer en de veranda op de benedenverdieping,
- de mezzanine met balustrade en arcatuur op de tussenverdieping,

van de persoonlijke woning van de beeldhouwer Charles Temperman gelegen Grote Bosstraat 58 te Schaarbeek

wegens hun historische en artistieke waarde, zoals nader bepaald in bijlage I die integrerend deel uitmaakt van dit besluit.

Het goed is bekend ten kadaster van Schaarbeek, afdeling 4, sectie B, perceel nr. 517L8.

De afbakening van het monument en van zijn vrijwaringszone wordt aangegeven op het plan in bijlage II, die integrerend deel uitmaakt van dit besluit.

11/6/2026 - ARRÊTÉ DU GOUVERNEMENT DE LA RÉGION DE BRUXELLES-CAPITALE ENTAMANT LA PROCÉDURE DE CLASSEMENT COMME MONUMENT DE CERTAINES PARTIES DE LA MAISON PERSONNELLE DU SCULPTEUR CHARLES TEMPERMAN SISE GRANDE RUE AU BOIS 58 À SCHAERBEEK

Le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Vu le Code bruxellois de l'aménagement du territoire (CoBAT), l' article 222 ;

Sur la proposition de la Ministre du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale chargée des Monuments et Sites,

Après délibération,

Arrête:

Article 1er – Est entamée la procédure de classement comme monument de la façade avant, de la toiture et de certaines parties intérieures, à savoir :

- l'entrée avec son escalier,
- la pièce centrale du sous-sol (cuisine) ,
- le bureau à rue, la salle-à-manger et la véranda au rez-de-chaussée,
- la mezzanine avec sa balustrade et son arcature à l'entresol

de la maison personnelle du statuaire de Charles Temperman sise Grande rue au Bois 58 à Schaerbeek

en raison de leur intérêt historique et artistique précisé dans l'annexe I faisant partie intégrante du présent arrêté.

Le bien est connu au cadastre Schaerbeek 4e division, section B, parcelle n°517L8

La délimitation du monument et de la zone de protection est reprise sur le plan figurant à l'annexe II faisant partie intégrante du présent arrêté.

CHANCELLERIE KANSELARIJ

Art. 2 - De vrijwaringszone met betrekking tot het in artikel 1 vermelde monument omvat het geheel van de percelen en de wegen, alsook gedeelten van de percelen en de wegen opgenomen in de omtrek zoals afgebakend op het plan in bijlage II van dit besluit.

Art. 3 – De Minister bevoegd voor Monumenten en Landschappen wordt belast met de uitvoering van dit besluit.

Brussel, 11/6/2026

Voor de Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

De Minister-President van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met het Wetenschappelijk Onderzoek, het Toerisme, de Buitenlandse Betrekkingen, de Buitenlandse Handel en de Biculturele Aangelegenheden van Gewestelijk Belang,

Boris DILLIÈS

De Minister van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met Mobiliteit, Openbare Werken en Verkeersveiligheid,

Elke VAN DEN BRANDT

Art. 2 - La zone de protection relative au monument décrit dans l'article 1er comprend l'ensemble des parcelles et des voiries ainsi que les parties de parcelles et de voiries reprises dans le périmètre délimité sur le plan figurant à l'annexe II du présent arrêté.

Art. 3 – La Ministre qui a les Monuments et Sites dans ses attributions est chargée de l'exécution du présent arrêté.

Bruxelles, le 11/6/2026

Pour le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé de la Recherche scientifique, du Tourisme, des Relations extérieures, du Commerce extérieur et des matières Biculturelles d'Intérêt Régional,

La Ministre du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargée de la Mobilité, des Travaux Publics et de la Sécurité Routière,

Copie certifiée conforme
Voor eensluidend afschrift
24 -06- 2026
Chancellerie - Kanselarij
Hamid MHAOUCHI

CHANCELLERIE
KANSELARIJ

BIJLAGE I BIJ HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING TOT INSTELLING VAN DE PROCEDURE TOT BESCHERMING ALS MONUMENT VAN BEPAALDE DELEN VAN DE PERSOONLIJKE WONING VAN DE BEELDHOUWER CHARLES TEMPERMAN GELEGEN GROTE BOSSTRAAT 58 TE SCHAARBEEK

Kadastrale gegevens:
Schaarbeek, afdeling 4, sectie B, perceel nr. 517L8.

Beknopte beschrijving:

Het huis werd in 1905 gebouwd op vraag van Charles Temperman, een beeldhouwer gespecialiseerd in religieus meubilair, om er zijn woning en zijn schrijnwerkplaats in te vestigen. Het past in de stedelijke ontwikkeling van Schaarbeek aan het begin van de 20e eeuw, een periode die werd gekenmerkt door de opkomst van burgerwoningen.

Buiten

Het gebouw aan de straatkant heeft een eclectische stijl. De gevel van crèmekleurige bakstenen met blauwe hardsteen is opgebouwd uit drie ongelijke traveeën en twee bouwlagen onder een mansardedak. De hoofdtravee, aan de linkerkant, wordt gemarkeerd door een erker van schrijnwerk onder een hellend dak. De rechtertraveeën zijn voorzien van een deuropening voor voetgangers en een koetspoort onder een gemeenschappelijke metalen linteel, met daarboven een tussenverdieping. Een klein balkon brengt de compositie tot leven. De kroonlijst is versierd met een fries van arcaturen, terwijl twee dakkapellen, waarschijnlijk van latere datum, het dak doorbreken. Het oorspronkelijke raamwerk is grotendeels bewaard gebleven, sommige ramen zijn voorzien van balusters en bladmotieven. De schrijnwerkplaats bevond zich oorspronkelijk achteraan op het perceel en later werden er andere volumes aan toegevoegd.

Binnen

Het interieur van het huis is opgebouwd rond een duidelijke scheiding tussen de ontvangstruimtes op de benedenverdieping en in het souterrain enerzijds, en de leefruimtes anderzijds, die toegankelijk zijn via een vestibule op de mezzanine op de tussenverdieping en zich uitstrekken over de eerste en tweede verdieping.

Inkomhal

De hal vormt vanaf de ingang een belangrijke overgangsruimte. Hij biedt rechtstreeks toegang tot het souterrain via een trap aan de linkerkant en tot de verhoogde benedenverdieping via een trap aan de rechterkant. De vestibule, die vanuit de hal door een fijn bewerkte balustrade te zien is, accentueert de verticaliteit van de ruimte en verschaft toegang tot de woning aan de rechterkant. Een zijdeur geeft eveneens toegang tot de koetsdoorgang.

De decoratie van de hal is bijzonder weelderig: de marmeren trap wordt gecombineerd met een smeedijzeren leuning met een houten handgreep, waarvan het begin wordt gekenmerkt door een gevleugelde mythologische figuur. De deuren zijn omlijst met gebeeldhouwde decoraties, een fries in een kordon loopt onder de balustrade van de vestibule op de tussenverdieping, consoles zijn omgeven door medaillons met menselijke gezichten, lijstwerk met gestileerde plantenmotieven strekt zich uit onder de trap, terwijl een fries met engelen boven de deur op de benedenverdieping is aangebracht. Het geheel sluit aan bij een barokregister.

Souterrain

In het souterrain, in het vertrek aan de straatkant dat als kantoor wordt gebruikt, is nog steeds het oorspronkelijke raamwerk met glasramen te zien. Het heeft echter een aantal veranderingen ondergaan, met name aan de vloer en de lambrisering, waarvan sommige delen nu nog aanwezig zijn.

De "kelderkeuken" onderscheidt zich door een zeer rijke neogotische inrichting. Het plafond bestaat uit uitstekende houten balken die versierd zijn met geometrische motieven en rusten op consoles met afbeeldingen van mythologische wezens. De monumentale stenen schoorsteen domineert de ruimte: de schacht is versierd met een geschilderd ovaal motief dat straalt als een zon, terwijl het linteel, dat wordt ondersteund door met gezichten versierde kraagstenen, in het midden een gevleugelde engel toont die een wapenschild vasthoudt met daarop de gereedschappen van de steenhouwer, omringd door rozetten. De binnenkant van de schoorsteen is bekleed met veelkleurige keramische tegels. De vloer van het vertrek bestaat uit mozaïek.

De laatste kelder, aan de tuinzijde, is eenvoudiger van opzet en geeft aan de rechterkant toegang tot een ruimte die waarschijnlijk als kleine werkplaats werd gebruikt, verlicht door een groot glazen dak dat uitkomt op de koetsdoorgang.

CHANCELLERIE
KANSELARIJ

Benedenverdieping

De benedenverdieping bestaat uit drie opeenvolgende vertrekken, allemaal met parket, die toegankelijk zijn via de centrale eetkamer. Aan de straatkant bevindt zich een kantoor, terwijl aan de achterkant een veranda, later uitgebreid met een vierde vertrek, oorspronkelijk uitkwam op de tuin. De dubbele houten deur die het trappenhuis met de eetkamer verbindt, is aan de bovenkant versierd met gele en groene glasramen met Brabantse leeuwen.

Het kantoor aan de straatkant is in neogotische stijl ingericht. De massief houten deur naar het trappenhuis wordt bekroond door een fries met spitsbogen, het houten plafond bestaat uit asymmetrische cassettes versierd met geometrische motieven en de schoorsteen wordt omlijst door slanke zuilen met Korinthische kapitelen die een met een spitsboog versierd linteel ondersteunen. De binnenkant van de schoorsteen is bekleed met keramische tegels in blauwe, paarse en groene tinten, terwijl de schoorsteen zelf spoelvormig is. De deur die het kantoor met de eetkamer verbindt, is identiek aan de deur die de eetkamer van het trappenhuis scheidt.

De eetkamer, in rococostijl, wordt in het midden gekenmerkt door een monumentale schoorsteen van zwart marmer, waarop oorspronkelijk waarschijnlijk een schilderij hing. Het plafond bestaat uit cassettes die volledig zijn versierd met bloemmotieven, de muren zijn bekleed met lambrisering die eveneens is versierd met bloemmotieven en een groot kader dat bedoeld is om een schilderij in te plaatsen. De deuren zijn omlijst met friezen van bladeren en de deur naar het kantoor en de opening naar de veranda worden bekroond door frontons met in het midden een leeuwenkop.

De veranda in Beaux-Artsstijl wordt van de eetkamer gescheiden door een smalle ruimte met ingebouwde kasten. Ze heeft een witte marmeren schoorsteen met daarboven een spiegel en een decoratie met engeltjes. Het plafond is met lijstwerk verfraaid en de onderkant van de muren is versierd met gestileerde plantmotieven, wat de decoratieve eenheid van het geheel versterkt.

De bovenverdieping is toegankelijk via een vestibule op de mezzanine op de tussenverdieping, gekenmerkt door een open balustrade naar het trappenhuis en bekroond door een sierlijke arcatuur. De leefruimtes bevinden zich op de eerste en tweede verdieping en zijn soberder ingericht, maar sluiten nog steeds aan bij de weelderige decoratie van de ontvangstruimtes.

Waarde van het goed volgens de criteria die worden bepaald in artikel 206, 1° van het Brussels Wetboek van Ruimtelijke Ordening:

De persoonlijke woning van kunstenaar Charles Temperman heeft een opmerkelijke erfgoedwaarde, zowel vanwege de inrichting die is afgestemd op het beroep van de opdrachtgever, als vanwege de kwaliteit van de decoratie. Die decoratie is uitzonderlijk goed bewaard gebleven en heeft zo haar volledige integriteit behouden. Het geheel vormt een zeldzaam voorbeeld van een visuele catalogus van het werk van de kunstenaar, ontworpen om de diversiteit van zijn technieken en stijlen te benadrukken.

Historische waarde

Het huis past in de context van de opkomst van het eclecticisme in Schaarbeek aan het einde van de 19e eeuw, een periode waarin de burgerwoningen zowel de sociale status van hun eigenaars als hun voorliefde voor stilistische diversiteit weerspiegelden. De interne organisatie, waarbij een duidelijk onderscheid wordt gemaakt tussen ontvangstruimten en leefruimten, weerspiegelt het gebruik van woningen in die tijd en illustreert de sociale hiërarchie die in de woonarchitectuur tot uiting kwam. Ze is eveneens ontworpen om zijn atelier onder te brengen, dat een diepe stempel heeft gedrukt op het geheel van de decoratie van het goed.

Charles Temperman, een nog steeds onbekende Belgische beeldhouwer die gespecialiseerd was in religieus meubilair, neemt toch een belangrijke plaats in in de kunstgeschiedenis van het begin van de 20e eeuw. Zijn werk getuigt van een groot meesterschap in monumentale en decoratieve beeldhouwkunst. Hij maakte onder meer een neogotisch altaar voor de parochiekerk Sint-Jan de Doper in Relegem in 1921, een beeld van Sint-Elooi voor de kerk van het Heilig Graf en Sint-Paulus in Nijvel, een bas-reliëf voor de Sint-Bartholomeüskerk in Châtelineau, zijaltaren voor de Sint-Annakerk in Koekelberg en een hoofdaltaar voor de Sint-Michielskerk in Bourlers. Samen met M. Manesse werkte hij rond 1901 ook mee aan de restauratie van een triomfkruis voor de kerk van Rebaix (Aat).

Zijn werk beperkte zich niet tot religieuze opdrachten: Temperman heeft ook naam gemaakt op het gebied van stadsverfraaiing. Hij nam deel aan de gevelwedstrijd die door de gemeente Schaarbeek werd georganiseerd en won in 1908 de bronzen medaille voor het huis aan de Louis Bertrandlaan 19. Die onderscheiding getuigt van de erkenning van zijn talent buiten het liturgische domein en van zijn verankering in de gemeente Schaarbeek.

CHANCELLERIE
KANSELARIJ

De historische waarde van het goed is op die manier nauw verbonden met het beroep van de opdrachtgever. Het huis in de Grote Bosstraat maakt deel uit van het parcours van een kunstenaar die in heel België actief was en wiens werk een brug slaat tussen de privésfeer en religieuze en openbare opdrachten. Het vormt dan ook een extra getuigenis van het parcours van een erkend beeldhouwer en draagt bij tot de erfgoedwaarde van het gebouw.

Artistieke waarde

Het huis onderscheidt zich door een uitzonderlijke decoratieve rijkdom, waardoor het een waar artistiek manifest is. Elke ruimte heeft een eigen stijl: de barokke inkomhal met zijn marmeren trap en gebeeldhouwde ornamenten, de neogotische kelderkeuken met zijn monumentale schoorsteen versierd met een gevleugelde engel en veelkleurige tegels, het neogotische kantoor dat doet denken aan religieus meubilair, de eetkamer in rococostijl met zijn uitbundige bloemmotieven, of de veranda in Beaux-Artsstijl die elegantie en lichtinval combineert.

Die stilistische diversiteit is allesbehalve onsamenhangend, maar vormt een eclectische harmonie die het huis een unieke identiteit biedt. De kwaliteit van de materialen, de verfijnde beeldhouwwerken, de verscheidenheid aan planten-, mythologische en dierenmotieven, evenals de monumentaliteit van de schoorsteenmantels, weerspiegelen het vakmanschap van de opdrachtgever, Charles Temperman, en zijn wil om zijn expertise als decorateur van beeldhouwwerken kracht bij te zetten. Het geheel vormt een ware etalage, waar architectuur en decoratie op elkaar inspelen om een visuele catalogus van de kunstenaar te creëren, waarin al zijn technieken en stijlen waarmee hij zijn werken uitvoert, worden tentoongesteld.

Bronnen:

https://monument.heritage.brussels/nl/buildings/20511

https://monument.heritage.brussels/nl/streets/10308025

https://monument.heritage.brussels/nl/buildings/21752

Archief van de gemeente Schaarbeek: PU 19050207

Schaarbeek à la carte, ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, 2009

Bulletins de la Commission Royale d'Art et d'Archéologie: BCRAA, 40, p. 14 en BCRAA, 49, p. 165

Belgian Art Links and Tools:
https://balat.kikirpa.be/results.php?linkthrough=VV&linkval=Temperman,%20Ch.

Parochiekerk Sint-Jan de Doper | Inventaris Onroerend Erfgoed

Gezien om te worden gehecht aan het besluit van 11/6/2026

De Minister-President van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met het Wetenschappelijk Onderzoek, het Toerisme, de Buitenlandse Betrekkingen, de Buitenlandse Handel en de Biculturele Aangelegenheden van Gewestelijk Belang,

Boris DILLIÈS

De Minister van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met Mobiliteit, Openbare Werken en Verkeersveiligheid,

Elke VAN DEN BRANDT

Copie certifiée conforme
Voor eensluidend afschrift
24 -06- 2026
Chancellerie - Kanselarij
Hamid MHAOUCHI

ANNEXE I A L'ARRÊTÉ DU GOUVERNEMENT DE LA RÉGION DE BRUXELLES-CAPITALE ENTAMANT LA PROCÉDURE DE CLASSEMENT COMME MONUMENT DE CERTAINES PARTIES DE LA MAISON PERSONNELLE DU STATUTAIRE CHARLES TEMPERMAN SISE GRANDE RUE AU BOIS 58 À SCHAERBEEK

Réf cadastrale :
Schaerbeek 4e division, section B, parcelle n°517L8

Description sommaire :

La maison est construite en 1905 à la demande de Charles Temperman, artiste statuaire spécialisé dans le mobilier religieux pour y établir sa maison d'habitation ainsi que son atelier de menuiserie. Elle s'inscrit dans le développement urbain de Schaerbeek au tournant du XXe siècle, période marquée par l'essor de l'habitat bourgeois.

Extérieur

L'immeuble à rue adopte un style éclectique. La façade en briques crème rehaussées de pierre bleue se compose de trois travées inégales et de deux niveaux sous toiture mansardée. La travée principale, à gauche, est marquée par une logette de menuiserie sous toiture à pans. Les travées de droite accueillent une porte piétonne et une porte cochère sous linteau métallique commun, surmontées d'un niveau d'entresol. Un balconnet anime la composition. La corniche est ornée d'une frise d'arcatures, tandis que deux lucarnes, probablement postérieures, percent la toiture. Les châssis d'origine sont en grande partie conservés, certains agrémentés de balustres et de motifs feuillagés. L'atelier de menuiserie se situait à l'origine en fond de parcelle et d'autres volumes lui ont été adjoints par la suite.

Intérieur

Le plan intérieur de la maison s'articule autour d'une séparation nette entre les espaces de réception et d'accueil, situés au rez-de-chaussée et au sous-sol, et les espaces de vie, accessibles par un vestibule en mezzanine à l'entresol et se développant sur les premier et deuxième étages.

Hall d'entrée

Dès l'entrée, le hall constitue un espace de transition majeur. Il donne directement accès au sous-sol par une volée d'escalier placée sur la gauche et au rez-de-chaussée surélevé par une volée située sur la droite. Le vestibule, visible depuis le hall à travers une balustrade ouvragée, accentue la verticalité de l'espace et permet d'accéder à l'habitation sur la droite. Une porte latérale ouvre également sur le passage cocher.

La décoration du hall est particulièrement abondante : l'escalier en marbre est accompagné d'une rampe en fer forgé dont la main courante est en bois, le départ étant marqué par une figure mythologique ailée. Les portes sont encadrées de décors sculptés, une frise en bandeau court sous la balustrade du vestibule à l'entresol, des consoles flanquées de macarons figurent des visages humains, des moulures végétales stylisées se déploient sous la paillasse de l'escalier, tandis qu'une frise d'entablement représentant des scènes d'angelots surmonte la porte du rez-de-chaussée. L'ensemble s'inscrit dans un registre baroque.

Sous-sol

Au sous-sol, la pièce située à rue et consacrée à un bureau conserve encore les châssis d'origine et des vitraux appliqués sur les vitres. Elle a toutefois subi des modifications, notamment au niveau du sol et des lambris, désormais partiellement présents.

La « cuisine cave » se distingue par un décor néo-gothique d'une grande richesse. Le plafond est composé de poutres saillantes en bois ornées de motifs géométriques et reposant sur des consoles figurant des créatures mythologiques. La cheminée monumentale en pierre marque l'espace : son corps est décoré d'un motif peint de forme ovale rayonnant comme un soleil, tandis que le linteau, soutenu par des corbeaux ornés de visages, accueille en son centre un ange ailé tenant un blason représentant les outils du tailleur de pierre, entouré de rosaces. Le cœur de la cheminée est revêtu de carreaux de céramique polychromes. Le sol de la pièce est couvert d'une mosaïque.

La dernière cave, côté jardin, est de facture plus simple et donne accès sur la droite à un espace vraisemblablement utilisé comme petit atelier, éclairé par une grande verrière ouvrant sur le passage cocher.

Rez-de-chaussée

Le rez-de-chaussée est composé de trois pièces en enfilade, toutes revêtues de parquet, accessibles par la salle-à-manger, pièce centrale. À rue se trouve un bureau, tandis qu'à l'arrière une véranda, agrandie ultérieurement par une quatrième pièce, s'ouvrait à l'origine sur le jardin. La double porte en bois reliant la

GOUVERNEMENT DE LA RÉGION DE BRUXELLES-CAPITALE
CHANCELLERIE
KANSELARIJ
BRUSSEL DE HOOFDSTEDELIJKE REGERING

cage d'escalier à la salle-à-manger est ornée dans sa partie supérieure de carreaux de verre jaunes et verts figurant des lions du Brabant.

Le bureau à rue est décoré dans un style néo-gothique. La porte pleine en bois donnant sur la cage d'escalier est surmontée d'une frise d'ogives, le plafond en bois est composé de caissons asymétriques ornés de motifs géométriques, et la cheminée est encadrée de fines colonnes à chapiteaux corinthiens soutenant un linteau décoré d'une ogive. Le cœur de la cheminée est recouvert de carreaux de céramique aux teintes bleues, mauves et vertes, tandis que le corps de cheminée adopte une forme fusiforme. La porte reliant le bureau à la salle-à-manger est identique à celle séparant cette dernière de la cage d'escalier.

La salle-à-manger, de style rococo, est marquée en son centre par une cheminée monumentale en marbre noir dont le corps accueillait probablement à l'origine un tableau. Le plafond est composé de caissons intégralement décorés de motifs floraux, les murs sont revêtus de lambris également ornés de motifs floraux et d'un grand cadre destiné à recevoir un tableau. Les portes sont encadrées de frises de feuilles et celle donnant vers le bureau ainsi que la baie vers la véranda sont surmontées de frontons dont le centre est occupé par une tête de lion.

La véranda, de style Beaux-Arts, est séparée de la salle-à-manger par un espace étroit accueillant des placards intégrés. Elle présente une cheminée en marbre blanc surmontée d'un miroir et d'un décor d'angelot. Le plafond est mouluré, les murs sont ornés dans leur partie inférieure de motifs végétaux stylisés, renforçant l'unité décorative de l'ensemble.

L'étage supérieur est accessible par un vestibule en mezzanine à l'entresol, marqué par une balustrade ouverte sur la cage d'escalier et surmontée d'une arcature ouvragée. Les pièces de vie se développent sur les premier et deuxième étages, dans une continuité plus sobre, mais toujours en cohérence avec la richesse décorative des espaces de réception.

Intérêt présenté par le bien selon les critères définis à l'article 206, 1o du Code bruxellois de l'Aménagement du Territoire :

La résidence personnelle de l'artiste Charles Temperman présente un intérêt patrimonial remarquable, tant en raison de son aménagement pensé en fonction de la profession de son commanditaire, que de la qualité de ses décors. Ceux-ci, exceptionnellement bien conservés, ont ainsi préservé toute leur intégrité. L'ensemble constitue un exemple rare de catalogue visuel de l'œuvre de l'artiste, conçu pour mettre en évidence la diversité de ses techniques et de ses styles.

Intérêt historique

La maison s'inscrit dans le contexte de l'essor de l'éclectisme à Schaerbeek à la fin du XIXe siècle, période où les demeures bourgeoises reflétaient à la fois le statut social de leurs propriétaires et leur goût pour la diversité stylistique. L'organisation intérieure, distinguant clairement les espaces de réception des espaces de vie, traduit les usages domestiques de l'époque et illustre la hiérarchie sociale inscrite dans l'architecture résidentielle. Elle est également conçue afin d'inclure son atelier, dont la présence à profondément marqué l'ensemble des décors du bien.

Charles Temperman, statuaire belge encore méconnu spécialisé dans le mobilier religieux, occupe pourtant une place notable dans l'histoire artistique du début du XXe siècle. Son œuvre témoigne d'une maîtrise de la sculpture monumentale et décorative. Il a notamment réalisé un autel néo-gothique pour l'église paroissiale Sint-Jan de Doper à Relegem en 1921, une statue de Saint-Éloi pour l'église Saint-Sépulcre et Saint-Paul à Nivelles, un bas-relief pour l'église Saint-Barthélemy à Châtelineau, des autels latéraux pour l'église Sainte-Anne à Koekelberg, ainsi qu'un autel majeur pour l'église Saint-Michel à Bourlers. Il a également participé, aux côtés de M. Manesse, à la restauration d'une croix triomphale pour l'église de Rebaix (Ath) vers 1901.

Son activité ne se limite pas aux commandes religieuses : Temperman s'est aussi illustré dans l'embellissement urbain. Il prit part au concours de façades organisé par la commune de Schaerbeek et obtint en 1908 la médaille de bronze pour la maison située au 19 avenue Louis Bertrand. Cette distinction atteste de la reconnaissance de son talent au-delà du seul domaine liturgique et de son ancrage au sein de la commune de Schaerbeek.

L'intérêt historique du bien est ainsi étroitement lié à la profession de son commanditaire. La demeure de la Grande rue au Bois s'inscrit dans le parcours d'un artiste actif dans toute la Belgique, dont la production relie la sphère privée aux commandes religieuses et publiques. Elle constitue dès lors un témoignage supplémentaire de la trajectoire d'un statuaire reconnu, contribuant à la valeur patrimoniale de l'édifice.

Intérêt artistique

GOUVERNEMENT DE LA RÉGION BRUXELLES-CAPITALE
CHANCELLERIE
KANSELARIJ

La maison se distingue par une exceptionnelle richesse décorative qui en fait un véritable manifeste artistique. Chaque espace est marqué par un style distinct : le hall d'entrée baroque avec son escalier en marbre et ses ornements sculptés, la cuisine cave néo-gothique avec sa cheminée monumentale ornée d'un ange ailé et de carreaux polychromes, le bureau néo-gothique évoquant le mobilier religieux, la salle-à-manger rococo déployant une exubérance florale, ou encore la véranda Beaux-Arts associant élégance et luminosité.

Cette diversité stylistique, loin d'être disparate, compose une harmonie éclectique qui confère à la maison une identité singulière. La qualité des matériaux, la finesse des sculptures, la variété des motifs végétaux, mythologiques et animaliers, ainsi que la monumentalité des cheminées, traduisent le savoir-faire du commanditaire, Charles Temperman, et sa volonté d'affirmer son expertise de décorateur statuaire. L'ensemble constitue une véritable vitrine, où architecture et décor se répondent pour établir un catalogue visuel de l'artiste exposant l'ensemble de ses techniques et des styles dans lesquels il exécute des œuvres.

Sources :

https://monument.heritage.brussels/fr/Schaerbeek/Grande_rue_au_Bois/58/20511

https://monument.heritage.brussels/fr/streets/10308025

https://monument.heritage.brussels/fr/Schaerbeek/Avenue_Louis_Bertrand/19/21752

Archives de la commune de Schaerbeek : PU 19050207

Schaerbeek à la carte, Ministère de la Région de Bruxelles-Capitale, 2009

Bulletins de la Commission Royale d'Art et d'Archéologie : BCRAA, 40, p. 14 et BCRAA, 49, p. 165

Belgian Art Links and Tools :
https://balat.kikirpa.be/results.php?linkthrough=VV&linkval=Temperman,%20Ch.

Parochiekerk Sint-Jan de Doper | Inventaris Onroerend Erfgoed

Vu pour être annexé à l'arrêté du 11/6/2026

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé de la Recherche scientifique, du Tourisme, des Relations extérieures, du Commerce extérieur et des matières Biculturel d'Intérêt Régional,

Boris DILLIÈS

La Ministre du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargée de la Mobilité, des Travaux Publics et de la Sécurité Routière,

Elke VAN DEN BRANDT

Copie certifiée conforme
Voor eensluidend afschrift
24 -06- 2026
Chancellerie - Kanselarij
Hamid MHAOUCHI

CHANCELLERIE
KANSELARIJ

BIJLAGE II BIJ HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING TOT INSTELLING VAN DE PROCEDURE TOT BESCHERMING ALS MONUMENT VAN BEPAALDE DELEN VAN DE PERSOONLIJKE WONING VAN DE BEELDHOUWER CHARLES TEMPERMAN GELEGEN GROTE BOSSTRAAT 58 TE SCHAARBEEK

ANNEXE II A L' ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE ENTAMANT LA PROCEDURE DE CLASSEMENT COMME MONUMENT DE CERTAINES PARTIES DE LA MAISON PERSONNELLE DU STATUTAIRE CHARLES TEMPERAN SISE GRANDE RUE AU BOIS 58 À SCHAERBEEK

AFBAKENING VAN HET GOED

DELIMITATION DU BIEN



Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van, 11/6/2026

Vu pour être annexé à l'arrêté du, 11/6/2026

De Minister-President van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met het Wetenschappelijk Onderzoek, het Toerisme, de Buitenlandse Betrekkingen, de Buitenlandse Handel en de Biculturele Aangelegenheden van Gewestelijk Belang,

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé de la Recherche scientifique, du Tourisme, des Relations extérieures, du Commerce extérieur et des matières Biculturel d'Intérêt Régional,

Boris DILLIÈS

De Minister van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met Mobiliteit, Openbare Werken en Verkeersveiligheid,

La Ministre du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargée de la Mobilité, des Travaux Publics et de la Sécurité Routière,

Elke VAN DEN BRANDT

Copie certifiée conforme
Voor eensluidend afschrift
24 -06- 2026
Chancellerie - Kanselarij
Hamid MHAOUCHI

REGION BRUXELLES-CAPITALE
GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE
CHANCELLERIE
KANSELARIJ
REGERING VAN HET HOOFDSTEDELIJK GEWEST